

Slovenija brez meja

Andrej Capuder, Bogdan Kladnik, **Slovenija brez meja**. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba, 2002, 199 str.

Z znanimi Cankarjevimi besedami iz Kurenta (»O, domovina, ko te je Bog ustvaril, te je blagoslovil z obema rokama ...«) je o naši domovini povedano že vse, povedano pa je tudi vse o pričujoči knjigi in še o mnogih drugih podobnih. Če človek zna povedati in napisati tako kot Andrej Capuder in če zna fotografirati tako kot Bogdan Kladnik, to ni težko. Ob lepoti naše domovine je to zares lahko.

Knjiga ima dva dela. V prvem, z naslovom **Iz roda v rod duh išče pot**, avtor predstavlja zgodovinski del, kjer se pred nami zvrstijo časi od geološkega nastanka Slovenije pred 400 milijoni let preko arheologije, prazgodovine in zgodovine – do razglasitve samostojne slovenske države in zadnjega desetletja v njej. Temu primerno se je krojil tudi prostor, v katerem danes bivamo Slovenci, dediči vsega, kar je bilo pred nami, podaniki vseh naštetih držav, skupaj s svojimi zgodovinskimi sosedmi, soustvarjalci sebe in svoje prihodnosti. Na tako majhnem obsegu (80 str.) je avtor obudil spomine na našo preteklost in bralcu omogočil, da jo ob prijetnem branju po svoji želji tudi obnovi.

V drugem delu, z naslovom **Hodil po zemlji sem naši**, je zapisan poučni razgled po naših deželah, po zamejstvu in zdomstvu. Ta del ima videz turističnega vodiča – ljudje, kraji, naravne in kulturne znamenitosti so prikazani kot znamenja na romanju po tej naši edinstveni deželi, kjer je na majhnem prostoru razsuto toliko raznolike lepote kot malokje drugje v Evropi. Pot avtor pričanja v oddaljenem Prekmurju in nadaljuje po Gornji in Spodnji Štajerski, Koroški, Dolenjski in Beli krajini, Notranjski, slovenskem Krasu in Primorski ter nazadnje tudi po Gorenjski in Ljubljani. Knjigo zaključuje z opisom življenja Slovencev v zamejstvu (v Trstu, na Goriškem, v Beneški Sloveniji, na Koroškem in v Porabju) ter še na nekaj straneh o Slovencih po svetu (v Severni Ameriki, Avstraliji, Argentini, Latinski Ameriki in zahodni Evropi).

Besedilo spremljajo Fotografije (z veliko začetnico) **Bogdana Kladnika** v majhnem Formatu (med besedilom) in več nepozabnih, celostranskih in dvostranskih, kot so: Budanje pod stenami Nanosa, udorna dolina Škocjanskih jam, Sorica pod Ratitovcem, rotunda v Selu v Prekmurju, kjer poteka Razširjena slovenska planinska pot, Maribor, kjer je začetek Slovenske planinske poti, pank Kralja Matjaža pod Peco, slap Rinka in Logarska dolina pod Savinjskimi Alpami, izvina rek Krke in Krupe, most čez reko Reko, Predjamski grad in Postojnska jama, police v steni Kraškega robu, Kugyjeve spomenik v Trenti, slap Savica in zima v Bohinju ter Blejski Vintgar.

Ciril Velkovrh

Povratak odpisanih

Varstvo narave, Revija za teorijo in prakso ohranjanja narave, 19. zvezek, Agencija RS za okolje, Ljubljana, 2002.

Točno deset let je, odkar smo prebirali 18. številko revije Varstvo narave. Nato so leta minevala, novih števil pa od nikoder, zato je marsikdo revijo že odpisal. Na srečo nekateri niso izgubili upanja in

navdušenja, ampak so se potrudili, da smo konec lanskega leta zopet ugledali novo številko, 19. po vrsti. Najbolj je za to zaslužen uredniški odbor z glavno in odgovorno urednico Jelko Habjan. Ponoven začetek izhajanja revije pa lepo sovпада tudi s 40-letnico te revije, ki se je ločila od do tedaj skupne revije Varstvo spomenikov.

V desetih letih neizhajanja se je močno spremenila organiziranost naravovarstvene službe v Sloveniji (področje varstva narave sedaj pokriva Zavod RS za varstvo narave), vsebinsko se je ob približevanju Evropski uniji okrepila predvsem mednarodna dejavnost, s diplomskim študijem Varstva narave dediščine narašča število strokovnjakov, kar vse kliče po specializirani reviji, ki pokriva dejavnost varstva narave. Upajmo, da z novo številko dobivamo tako revijo.

Številka je posvečena Borisu Križanu, ki je aprila 2000 za vedno zapustil vrste neutrudnih borcev za ohranitev narave. Pred tem je zbral obširno gradivo o dolini Dragonje, ki gradi večino te številke. Čeprav je večina prispevkov različnih avtorjev nastala ob grožnji gradnje vodnega zadrževalnika v tej dolini, so članki še vedno aktualni in bodo marsikomu vzpodbuda za zimsko potepanje po istrski pokrajini. Med preostalimi članki, ki

zadevajo različna področja varstva narave, omenjam še zanimiv prispevek o dvoživkah in cestnem prometu, ki bo morda koga vzpodbudil, da bo na podlagi predlaganih rešitev začel reševati ta problem.

Igor Maher

Kartografske novosti iz Posočja

Soška Fronta od Rombona do Mengor. Zgodovinska turistična karta (1:50.000). Kobarid: Ustanova Fundacija Poti miru v Posočju, 2002.

Sveta Gora-Marijino Celje-Stara Gora: povezovalna pot treh svetišč. Turistična karta (1:50.000). Občina Kanal ob Soči in Mestna občina Nova Gorica, 2002.

Smaragdna pot. Panoramska karta. Tolmin: LTO Sotočje, 2002.

Predpristopni pomoči Evropske unije oziroma programu Phare čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Italijo se moramo zahvaliti, da smo lani dobili tri zemljevide, zanimive za obiskovalce Posočja. Nastali so namreč v okviru projektov, ki so bili sofinancirani iz omenjenega programa.

Zgodovinska turistična karta Soška Fronta je rezultat projekta Poti miru v Posočju, ki ga je izpeljala istoimenska Fundacija iz Kobarida. Prikazuje potek Frontne črte v Zgornjem Posočju med silovitimi boji, ki so divjali v 1. svetovni vojni. Označenih je 68 lokacij, kjer si lahko ogledamo razne ostanke soške Fronte,

spomenike, pokopališča, kapelice, kaverne, strelske janke, obrambne položaje. Posebej zanimivi so muzeji na prostem, ki so jih uredili in označili v okviru tega projekta: Ravelnik pri Bovcu, Humčič na pobočju Javorščka, Mrzli vrh nad Tolminom, Mengore pri Volčah in Na gradu na Kolovratu. Kljub kritikam, ki sta jih projekt in ureditev teh muzejev doživela v strokovnih krogih, je za planince to koristen pripomoček pri potepanjih po gorah Posočja in pri odkrivanju naše zgodovine. Za kartografsko podlago, na kateri so vrisane tudi planinske poti in vse potrebne turistične informacije, je poskrbel Geodetski zavod Slovenije.

Občina Kanal ob Soči je v sodelovanju z Mestno občino Nova Gorica in Občino Prapотно v sosednji Italiji uresničila projekt povezovalne poti treh svetišč, vse z namenom izboljšanja turistične ponudbe, oživitve redko posejjenega obmejnega podeželja in čezmejnega sodelovanja. S potmi za pohodnike, kolesarje in motorizirane obiskovalce so povezali znamenita romarska svetišča Sveto Goro nad Solkanom, Marijino Celje na Ligu in Staro Goro (Castelmonte) nad Čedadom. Svetišč pa ne ločuje le državna meja, ampak tudi dolini Soče in Idrije, zaradi česar so vse poti precej razgibane in ponujajo obilico doživetij, od ogledov najrazličnejših spomenikov, cerkva, ostankov soške Fronte, uživanja v neokrnjeni naravi pa do razgledovanja z izpostavljenih vrhov in slemen. Avtomobilska povezava vodi s Svete Gore čez Banjško planoto in Kanalski

Vrh v Kanal, kjer se po prečkanju Soče pot povzpne do Liga na Kanalskem Kolovratu, kjer je Marijino Celje. Spustu do BritoPa na dnu doline Idrije sledi vzpon čez Oborco do Stare Gore. Kolesarji se s Svete Gore spustijo v Plave, vzpon na sleme Kanalskega Kolovrata pa vodi čez Vrtače pod Korado. Z Liga se spustijo do BritoPa in naprej ob Idriji do Kosonov, zadnji del pa predstavlja naporejši vzpon do zadnjega svetišča. Romarji, ki se zanesejo le na svoje noge, imajo med Sveto Goro in marijacejsko cerkvi dve možnosti: skozi Deskle ali skozi Kanal. Med Ligom in Staro Goro pešpot delno sledi prejšnjima, delno pa je speljana po svoje. Vse poti se stikajo pri svetiščih in na BritoPu, kjer je v dolini Idrije mejni prehod. Na hrbtni strani karte so avtomobilska, kolesarska in pešpot med svetišči podrobneje opisane, nekaj besed pa je namenjenih tudi opisom treh znanih romarskih svetišč. Podrobnejše informacije o turistični ponudbi ob poti in o prehodu meje dajejo na turistično-informacijskem centru v Novi Gorici, kjer zemljevid tudi dobite. Tudi naj je kartografsko podlago izdelal Geodetski zavod Slovenije.

Tretja, panoramska karta pa je izrazito turistična, saj pregledno prikazuje široko območje grobo rečeno Julijskih Alp in predalpskega hribovja. Poudarek je na predstavitvi občin Bovec, Kobarid, Tolmin, Cerklona in Idrija, saj jo je pripravil LTO Sotočje v okviru širšega in tudi že odmevnega projekta Smaragdna reka (www.smaragdna-pot.com). V njem so uspeli uskladiti koncept z okroženega turističnega območja vse od Trbiža in Kranjske Gore na severu do Ajdovščine in Logatca na jugu. Izdali so številne, izjemno lepo oblikovane promocijske materiale, med katerimi je tudi omenjeni zemljevid. Za njegovo zasnovo je poskrbel Janko Humar, »motor« turizma v Posočju, izdelali pa so ga v Pan Artu. Na hrbtni strani so predstavljene glavne turistične značilnosti regije, ki ji je skupna smaragdno zelena barva reke Soče in njenih pritokov.

Igor Maher

